

Girona: la demarcació més diversa

Salvador Martí i Puig
Professor de ciència
política de la
Universitat de Girona
i investigador associat
del CIDOB

Quan es pensa en les comarques gironines sovint s'evoca un paisatge equilibrat i bucòlic on deambulen pagesos, botiguers i, a la costa, molts *hipsters* que són els qui han rellevat als pescadors que antuvi sorgien les xarxes a peu de cala. Pot ser és mèrit (o culpa) de Josep Pla, però els paisatges i la gent que viu a la demarcació de Girona han canviat profundament durant les darreres tres dècades. Tampoc l'Empordà és una "petita Toscana" de paisatge equilibrat que des de dalt d'un campanar es pot veure el campanar veí.

Avui la demarcació de Girona --si bé conserva quelcom de la bellesa que elogiaven els poetes i prosistes-- és un espai de gran complexitat urbana i humana esquinçada per múltiples desequilibris geogràfics, econòmics, socials i demogràfics. Certament l'activitat econòmica de la província de Girona ha gaudit d'un intens i sostingut creixement des de fa dècades, però també s'ha pagat un preu força alt, més enllà de la mala distribució dels beneficis en qüestió.

El sector de serveis (sobretot el turisme) i l'alimentari han estat els motors d'un model de creixement intensiu en mà d'obra no necessàriament qualificada, al qual se li ha sumat l'atractiu de ser un territori ben connectat a una gran capital com Barcelona i a mitja hora de França, vaja, d'Europa. Tot plegat ha fet que avui Girona sigui la desena província de l'estat on hi ha més persones estrangeres censades, i la segona amb major proporció de persones immigrants amb un 23% -només per darrere d'Almeria que en té un 24% (Arango et al 2017: 319, 320).

A Girona hi havia registrades 140.402 persones estrangeres com a residents l'any 2016. Entre elles hi figura població de més d'un centenar de nacionalitats, però la comunitat d'origen marroquí és la més nombrosa amb 38936 segons l'INE. També segons l'INE segueixen la comunitat hondurenya amb 25700, la romanesa amb 18828, la senegambiana amb 12220, la veneçolana amb 5281, la d'Índia amb 4932 i la xinesa amb 4519 (INE 2016). Però les dades mai són ajustades a la realitat. Molts membres d'aquestes comunitats no figuren com a tals perquè ja s'han naturalitzat i molts d'altres viuen a les comarques però no estan censats, doncs hi ha molt subregistre.

Aquestes comunitats estan presents a tota la geografia i en especial en alguns municipis amb gran densitat de població migrant, com Salt, i també en algunes localitats amb una important presència de comunitats específiques, per exemple els romanesos a Lloret de Mar o a la Jonquera; els marroquins a Figueres o els gambians a Banyoles. Òbviament cadascuna de les comunitats té característiques molt diferents. Algunes fan dècades d'haver arribat, com la marroquina o la gambiana, i d'altres com l'hondurenysa o la veneçolana són força recents. En aquest sentit es pot dir que la comunitat marroquina va ser la pionera i avui ja hi ha catalans de segona i tercera generació d'aquest origen. Sobre aquest fet, el de les generacions descendents, cal assenyalar la importància de la integració cultural (sempre sincrètica, que no vol pas dir aculturació) i la inserció dels seus membres al mercat laboral.

Les diverses comunitats immigrants, a la vegada, són diferents respecte a la seva composició interna, respecte als nínxols d'ocupació on s'incorporen i al tipus d'associativitat que desenvolupen. Pel que fa a la composició interna tan la comunitat marroquina com la senegambiana inicialment va ser molt masculinitzada, si bé amb el temps es va anar reequilibrant a través de la reagrupació familiar. El cas oposat ha estat la migració llatina –amb èmfasi amb l'hondurenysa – que és majoritàriament feminitzada i jove, doncs només una quarta part d'aquesta són homes. També hi ha notables diferències

"Les diverses comunitats immigrants, a la vegada, són diferents respecte a la seva composició interna, respecte als nínxols d'ocupació on s'incorporen i al tipus d'associativitat que desenvolupen"

respecte al sector laboral on s'ocupen. Inicialment la immigració masculina d'origen marroquí i senegambiana van treballar en tasques agrícoles, i posteriorment a la construcció, on s'hi va afegir la romanesa. Amb la crisi de la construcció de fa una dècada una part dels treballadors van tornar a l'agricultura si bé molts altres van anar a treballar a la indústria càrnica, sobretot als escorxadors i una altra part van anar a l'atur. Un perfil laboral diferent ha estat el llatí, que s'ha especialitzat al sector de la cura familiar ja sigui com a personal "intern" en una llar, com a personal de neteja o com a cuidadors de gent gran. També llatines i romaneses s'han anat integrant en el sector serveis, sigui en el comerç o en el sector turisme, bàsicament a les cuines i a la neteja en el sector hotelier.

Una altra qüestió important és el tipus d'associativitat que les diverses comunitats han anat establint entre els seus membres, i entre els membres i la resta de la societat. En aquesta direcció la immigració marroquina (i també, encara que amb menys intensitat la senegambiana) ha mantingut, d'una banda, una forta lògica familiar en un sentit ample i extens, que suposa el manteniment dels contactes amb una xarxa de parentesc transnacional que va de la localitat d'origen fins a altres ciutats europees, sobretot franceses, belgues o angleses. Aquestes dues comunitats, alhora, han mantingut una forta vinculació i ascendència amb les organitzacions islàmiques que s'han instal·lat als municipis catalans. Aquesta lògica de relació de base intrafamiliar i religiosa ha suposat el manteniment de rols i de mentalitats força tradicionals i de base autòctona, si bé dins aquesta comunitat –la més gran a Catalunya- compta ja amb joves de les noves generacions amb educació superior i amb una inserció social i laboral consolidada a tots els nivells.

Sobre aquest tema -el tipus d'associativitat - cada comunitat manté patrons ben diferents. Així la immigració romanesa manté generalment el desig de tornar al seu país d'origen i moltes vegades empra els seus estalvis per adquirir un habitatge propi allí i, per tant, no solen establir xarxes d'associativitat entre ells ni amb els gironins. En l'altre extrem hi ha la comunitat hondurenya que si bé manté relació amb els seus familiars al país d'origen, i solen enviar-los remeses, generalment no tenen com a objectiu retornar a Hondures i, com a succedani del seu "país perdut" estableixen espais entre els membres de la comunitat que emulen al seu entorn original tot creant un entorn propi (bars llatins, esglésies evangèliques o botigues de productes tradicionals) i utilitzant espais públics, sobretot parcs i zones

verdes on es relacionen jugant a futbol o celebren festivitats. En aquest sentit, mentre els romanesos no estan presents en l'espai públic visible de les localitats, els hondurenys creen un *little Honduras*. En una altra lògica, molt menys visible, es presenten la comunitat xinesa i la pakistanesa, generalment encapsulades en els seus establiments de venda d'articles o de menjar, on mantenen relacions molt endogàmiques.

De l'exposat es desprèn que la demarcació de Girona avui és un espai humà divers i complex, on s'hi han anat arrelant col·lectius amb característiques culturals i socials molt diverses al llarg de les dècades. Això no és nou pel que fa al nombre de nous, però sí pel que fa a la seva diversitat i condició –doncs molts dels qui arriben no són ciutadans de ple dret, no coneixen la cultura ni l'espai. Que això hagi succeït (i succeeixi) és essencialment positiu, doncs indica que a la província de Girona hi ha hagut (i hi ha?) treball, que és el verdader reclam dels que arriben. Un treball que els gironins d'origen no donen l'abast (el bonus demogràfic local és tradicionalment i estructuralment baix) o, simplement, no volen fer per la seva baixa remuneració o prestigi.

El repte, però, és com incloure aquesta gent en la dinàmica social, cultural, econòmica i política a mig termini de forma respectuosa i digna. I també, és clar, és com podem aprendre d'ells.

Aquest allau demogràfic dels darrers trenta anys ha suposat un esforç (i més d'una tensió) pels serveis públics educatius, sanitaris i socials, i per a tota l'administració pública –sobretot la local–. D'altra banda els nous han aportat treball i esforç sense el qual no hi hagués hagut el creixement i la riquesa que s'ha generat en el mateix període a les comarques gironines. Vull pensar que tots els esforços, d'uns i altres, condueixin a que en un futur la demarcació de Girona sigui un espai divers, plural, respectuós i orgullós de tots els orígens.

BIBLIOGRAFIA

Arango, J., Mahía, R., Moya, D., y Sánchez-Montijano, E. La inmigración en el ojo del huracán. Anuario CIDOB 2017. Barcelona.

"El repte, però, és com incloure aquesta gent en la dinàmica social, cultural, econòmica i política a mig termini de forma respectuosa i digna. I també, és clar, és com podem aprendre d'ells."